

Marjane Satrapi, *Persepolis*

Lesvoorbereiding

3^e graad ASO/TSO; Nederlands of eventueel Frans (oorspronkelijke taal van het boek)

Het hele boek is vrij dik, maar het is vrij eenvoudig om met stukken van het boek aan de slag te gaan.

1) Als je het hele boek leest, leer je geleidelijk aan heel wat over de historische en politieke achtergrond van de situatie in Iran. Voor wie kiest om slechts met stukken van het boek te werken, is het echter aangewezen om de leerlingen op een andere manier wat achtergrondinformatie te bezorgen. Dit kan door hen zelf in het kort de geschiedenis te vertellen of de leerlingen kunnen zelf op zoek gaan naar de informatie op het internet via een webquest.

Voor ASO-leerlingen is in dit opzicht het deel over Iran uit *De weg naar Mekka* van Jan Leyers (p. 360-408) ook interessant omdat dit boek de Iraanse cultuur vanuit een Westers standpunt tracht te begrijpen. Je zou beide bronnen ook kunnen gaan vergelijken zowel qua vorm als qua inhoud.

2) In de strip krijg je een heel goed beeld van wat het moet zijn om op te groeien en te leven onder een streng religieus autoritair regime. Je zou gemakkelijk een aantal fragmenten kunnen aangrijpen voor gesprekken over bijv. leven in een conflictgebied (verschillende fragmenten), kindsoldaten (“de sleutel”, p. 100-108) kinderrechten (o.a. zelfde fragment) en godsdienstextremisme (verschillende fragmenten).

3) Een erg tot de verbeelding sprekend onderwerp voor de leerlingen betreft misschien wel de opgelegde kledingvoorschriften waarmee vrouwen in Iran geconfronteerd worden (vb. “Hoofddoekjes” p. 9-15, “De reis” p. 80-82, “De bijeenkomst” p.297-316). Het actuele hoofddoekenverbod in Antwerpse scholen van het gemeenschapsonderwijs kan interessant materiaal opleveren voor een uitgebreid debat over dit onderwerp. Je kan hiervoor gebruik maken van rollenspel, maar misschien lukt het wel om een echt debat te organiseren op school met voor- en tegenstanders van het verbod uit de allochtone gemeenschap. Er bestaat ook heel wat tekstmateriaal over deze kwestie dat de leerlingen in staat zou moeten stellen om bv. zelf op zoek te gaan naar argumenten voor en tegen. Als bijlage is alvast een opinietekst toegevoegd uit De Morgen.

4) extra materiaal:

- de film “Persepolis” (oorspronkelijk in het Frans verschenen, maar de van Nederlandse ondertitels voorziene Engelstalige versie is makkelijker te krijgen bij ons).

- de trailer van de film, alsook een aantal interviews met Marjane Satrapi zijn te vinden op Youtube.
- “Persepolis 2.0”: een aantal Iraniërs heeft met plaatjes uit *Persepolis* een nieuw verhaal gemaakt en dat online gepubliceerd. Ze hebben de situatie in het huidige Iran beschreven, na de verkiezingen van juni 2009. Zoveel jaar later is er nog niet veel veranderd. Waarom denk je dat deze mensen van de strip van Satrapi gebruik hebben gemaakt om hun boodschap de wereld in te sturen? (Ze willen gebruik maken van de wereldwijde belangstelling die Satrapi te beurt is gevallen met haar strip.)

INDEX NICAISE

UIDES NICAISE wijst op de nadelige effecten van de maatregel in het gemeenschapsonderwijs

De prijs van het hoofddoekenverbod

Nu de eerste kruittadamp van de heftige discussie over het hoofd-
doekenverbod
weggetrokken zijn,
belijkt Ides Nicaise
naar de gevolgen
ervan op langere
termijn. 'Nu al
verlaten ongeveer
vier op de tien
allochtonen jongeren
de school zonder
diploma, het valt te
verwachten dat het hoofd-
doekenverbod dit
probleem alleen
maar aanwakt.'

beelden van scholen waar gewerkt wordt aan een echte 'interlevensbeschouwelijke' opvoeding van leerlingen. Het vak 'cultuurbeschouwing', dat vooral in methoden- scholen onderwezen wordt, wil daar ook toe bijdragen.

Het hoofddoelkenverbod is in het denkschema van Bourhis een typische uiting van een assimilatiehouding aan de kant van de Vlaamse scholen: de meerderheid eist dat de minderheid een belangrijk symbool uit de

Veel voorstanders van het hoofddekkenverbod zijn welkenkende Vlamingen. Ze zijn niet racistisch of islamofob, je vindt ze in alle politieke partijen, ook in sociale bewegingen. Voor deze mensen is de denkfout hieronder bedoeld: wat kunnen de langetermijngevolgen van het hoofddekkenverbod in Vlaamse scholen zijn?

De socialepsycholoog Bourhis'school heeft het begrip 'bilaterale acculturatie' naar voren gebracht als sleutel voor het begripjen van interculturele harmonie of spanningen: het al dan niet harmonieus samenleven tussen mensen van verschillende culturen is geen zaak van aanpassing van de minderheid aan de meerderheid, maar wel van wederzijdse aanpassing. Zo zou 'integratie' volgens Bourhis, in het geval van moslimleerlingen in Vlaamse scholen, betekenen dat zij elementen uit de sterk combineren met waarden die het sterker benadrukt worden in de Vlaamse cultuur. Maar dat veronderstelt dat ook de Vlaamse onderwijsgemeenschap zich open opstelt tegenover een aantal waarden van moslims en bereid is om zich door hen te laten bevragen.

Integratie is dus een proces van wederzijdse beïnvloeding. Er zijn enkele voor-

Molenbeek en het hoofdloekenverbod? Feit is dat dit verbod niet alleen de meisjes treft, maar ook hun broers en vrienden in hun collectieve identiteit raakt. Het wij-zij-den krijgt een nieuwe impuls, wat bij adolescenten tot extremen kan leiden.

In sommige gemeenschapsscholen (andere dan het KA Antwerpen) gaat het moedertoekenbord overigens niet alleen om een symbolenstrijd: zij huldigen het neutraliteitsbeginsel en zouden liever hebben dat elke vorm van religie tot de private sfeer gaat behoren. De 'scheiding van kerk en staat' moet deze houding onderbouwen. Deze visie zou in het denkschema van Bourhis eerder 'individualisme' dan assimilerend trekken: het is niet de allochtoon als individu, maar wel liefst de collectieve cultuurs verschillen toebedelen. Ook dit

patroon heeft enkel kans op slagen indien de personen uit de minderheidsoepel er zelf voor kiezen om hun cultuur zo veel mogelijk weg te cijferen. In het geval van het hoofdloekenverbod maakt deze uitkomst geen enkele kans. De islam is immers allerminst een private godsdienst, ze is het sociale cement dat Antwerpse immigranten uit tienallen landen uit Europa, Afrika en het Midden-Oosten verenigt.

Overigens is dit streeddoel van de 'neutrale' een vreemde illusie; niet alleen de islam, maar elke godsdienst is per definitie een sociaal bindweefsel. Religie terugdringen tot de sfeer van de huiskamer betekent dan ook zoveel als haar elke relevantie ontnemen. Veel christenen, die nu reeds bang zijn om zich publiek te 'onten', zouden mee aan de verlieszekerheid van het dragen van religieuze symbolen uit het openbare

leven zou verbannen worden. Religies maken deel uit van het sociale en culturele kapitaal van een samenleving; hoe meer diversiteit en 'actief pluralisme', hoe groter de kans op een evenwichtige, waardenvolle samenleving. Het hoofddoelverbod zou daarentegen een neerwaartse spiraal van vervlakking en sociale fragmentering in de hand kunnen werken, waar alle levensbeschouwingen uiteindelijk bij ver-

Bovendien gaat het neutraliteitsbeginsel niet alleen in tegen het eigen pedagogische project van het Gemeenschapsonderwijs (het actieve pluralisme), het druist ook in tegen de verbredingstendenzen in het onderwijs in het algemeen. Steeds meer scholen kiezen ervoor om de integrale ontwikkeling van kinderen te bevorderen. De levens-

De klok van de ontzuiling wordt weer vijftig jaar teruggedraaid. Voortaan zullen opnieuw tongeren van verschillende levensbeschouwingen in getto's opgevoed worden en elkaar leren miijden en verketteren

beschouwelijke en spirituele dimensie daar even uit wegnippen zou al te gek zijn. Nu al lopen kinderen op de speelplaats rond met levensgrote, onbeantwoorde vragen. Evolutietheorie of schepping? Is er een god en zo ja, wie is hij? Waar ze in een verzuurd onderwijs slechts eenzijdige antwoorden kregen, riskeren ze in de neutrale school helemaal geen meer te krijgen.

Weer andere scholen gebruiken het hoofddoelmerkbord gewoon als onrechtvaardig discriminatiemiddel tegen allochtonen, sinds de invoering van het recht op inschrijving. Hier past in het denkbeeld van Bourhis het label 'uitsluiting bij'. De auteur stelt dat deze houding, ongeacht de houding van de culturele minderheid, elke accuratatie onmogelijk maakt en dus onvermijdelijk tot conflicten leidt.

Last but not least willen we stilstaan bij de effecten op de onderwijksen van de

leerlingen. Er zullen ongetwijfeld jonge moslima's zijn die het dragen van de hoofddoek een ballast vinden, en voor wie het verbod op school een welkome steun is in hun verzet tegen de druk vanuit hun omgeving. Maar is een veralgemeend verbod het juiste instrument om deze meisjes in hun keuze te steunen?

Een beetje wijsheid

Ongekeerd is het verbod voor een overtuigde moslima een erg kwetsende miskenning van haar intiemste geloofsovertuiging. Het feit dat een aantal meisjes de school de rug heeft toegekeerd, wijst erop dat zij bereid zijn voor hun overtuiging een hoge prijs te betalen. Ook de sympathie van moslimouders voor de school krijgt door het hoofdloekverbod een stevige deuk. Nu al verlaten ongeveer vier op de tien allochtone jongeren de school zonder diploma, het valt te vrezen dat het hoofdloekverbod dit probleem alleen maar zal aanwakkeren. De gevolgen hiervan op langere termijn zijn voldoende bekend: minder tewerkstellingskansen, meer arthankelijkheid van uitkeringen, minder deelname aan het sociale en culturele leven, minder democratisch stemgedrag enzovoort. Vergeten we niet dat nu reeds ongeveer de helft van de allochtone huishoudens in België in armoede leeft, en dat negeregens in de westerse wereld de onderwijsloof tussen kinderen van autochtone en allochtone ouders zo groot is als in Vlaanderen.

Kortom, misschien hebben sommige verbode moslimes baat bij het 'hoofddeken-togende' en ongetwijfeld spinnen heel wat scholen er garen bij. Maar de maatschappelijke kost zal enorm zijn: meer interculturele spanningen, verlies van democratische waarden, en versterking van de kansar-leed besparen. Als de 'gewone' juridische weg niet volstaat om het probleem op te lossen, zijn er genoeg redenen om het Schoolpact of zelfs de Grondwet aan te passen.